



Structuurklas voor autisten

Jarenlang waren autistische whizzkids gewild in de ict-sector. Werkgevers namen het soms wat merkwaardige gedrag van deze werknemers voor lief, vanwege hun tomeloze inzet en briljante oplossingen van ingewikkelde computerproblemen. Maar tegenwoordig eisen bedrijven communicatieve vaardigheden van ict'ers en dreigen autisten uit de boot te vallen. Daarom startte het ROC Albeda College samen met Yulius Zorg (ggz) de eerste speciale structuurklas in Nederland. Ook in Brielle en Capelle aan den IJssel draaien sinds kort mbo-structuurklassen.

Ineke Westbroek

'Oh, dat kan ik!' Zonder de rest van de instructie af te wachten, stort een enthousiasteling zich op de apparatuur. 'Blijf zitten, Dani', maant docent Edwin Neger, terwijl hij rustig doorgaat met zijn les aan de eerstejaars leerlingen van de structuurklas over het aansluiten van netwerken. Dani hangt demonstratief verveeld in zijn stoel. 'Ik weet het allang, ik ben niet dom', moppert hij. 'Meneer, ik heb hem!' juicht hij even later.

Hij moet leren op zijn beurt te wachten. Dat is lastig voor leerlingen zoals hij, met wie het in het reguliere onderwijs dan ook vaak misgaat. Daar wordt weinig rekening gehouden met studenten met een beperking zoals autisme. Er is geen ruimte voor methodes om effectief les te geven aan deze categorie en docenten kunnen niet omgaan met afwijkend gedrag.

Om getalenteerde autisten die vastlopen in het reguliere onderwijs kansen te bieden, startte ROC Albeda in 2007 de Structuurklas, gericht op ict-studenten met een formele diagnose autisme, die een gestructureerde omgeving nodig hebben. Zij moeten aanleg hebben voor computertechniek en aantoonbaar ongeschikt zijn voor het reguliere onderwijs. In een begeleidingstraject op maat worden deze leerlingen in twee jaar opgeleid tot medewerker beheer ict op niveau 2 of 3. Maximaal twaalf studenten, die instromen op niveau 2, kunnen doorgroeien naar niveau 4. Een combinatie van zorg en onderwijs moet hen in staat stellen een regulier diploma te halen, waarbij zij worden begeleid naar arbeidsmarkt of vervolgopleiding. Alle niveaus kenmerken zich door structuur, eenduidigheid en duidelijkheid. Een atoomklok die altijd de exacte tijd aangeeft, 33 uur per week les in vier aaneengesloten dagen, het hele jaar hetzelfde rooster in overzichtelijke lesblokken. Leerlingen

ROC Albeda College biedt ICT-onderwijs op maat

hebben een vaste plek in het lokaal en worden gecoacht door drie vaste docenten, die psychologisch zijn geschoold, of afkomstig zijn uit het speciaal onderwijs. Ambulante begeleiders en Yulius Zorg bieden extra ondersteuning.

Passende benadering

'Iedereen moet op een passende manier worden benaderd', zegt Jan van der Staaij. Hij is projectleider en initiatiefnemer van de Structuurklas. 'Hoe duidelijker en directer je bent als docent, hoe beter het contact met de leerling verloopt. Ze mogen alles vragen, krijgen eerlijk antwoord en als ze iets fout doen worden ze er niet op afgerekend, maar krijgen ze rustig uitgelegd hoe het wel moet. Zo verdwijnt de defensieve houding die autistische leerlingen vaak hebben, omdat zij het idee hebben dat ze het toch niet goed kunnen doen.'

In een reguliere klas met een grote groep leerlingen valt dat moeilijk te organiseren. Dat is volgens Van der Staaij een belangrijke oorzaak van de uitval van autisten in het mbo. 'Lesgeven aan autisten betekent consequente stappen doen, zonder te pampieren. Dat vraagt om vertrouwenwekkende docenten die stevig in hun schoenen staan, directief, maar toch flexibel. Autisten nemen alles letterlijk, kunnen niet relativeren en hebben altijd gelijk. Ze zeggen rustig 'kale' of 'bolle' als iemand kaal of dik is. Voor hen is dat gewoon een observatie. Zij interrumpen docenten met wijsneuzige opmerkingen. Docenten in het regulier onderwijs zien dit als ondermijnd gedrag. Onze docenten voelen zich niet aangevallen of uitgeprobeerd, maar gaan inhoudelijk in op opmerkingen en wijzen leerlingen erop dat ze sommige dingen beter niet kunnen zeggen of anders formuleren, omdat je dat niet kunt maken in de maatschappij, en zeker niet bij een baas.

Te laat komen is ook zo iets. Een leerling kwam altijd te laat omdat de trein niet kwam. Wij benaderen dit niet als smoes, maar adviseren een trein eerder te nemen. Zo'n aanpak levert honderd procent rendement op. Niemand valt bij ons tussen-tijds uit. In een reguliere klas lukt dat niet, daarom zie ik de invoering van passend onderwijs, waarbij leerlingen met beperkingen in reguliere klassen terecht komen, met zorg tegemoet.'

Gebruiksaanwijzing

Op tijd komen, samenwerken, niet alles zeggen wat je invalt. Aanleren van deze communicatieve vaardigheden vormen het speerpunt in de structuurklas. 'Vaktechniek leren ze snel', weet Van der Staaij, 'wij besteden daarom meer tijd aan burgerschap, sollicitatietechnieken en klantgerichtheid. Kijk mensen aan, respecteer hun standpunten.'

Voordat zij op stage gaan doen leerlingen een praktijkexamen helpdeskmedewerker, waarbij wordt beoordeeld hoe zij klanten te woord staan. In het stagejaar wordt per student bijna de dubbele lestijd geïnvesteerd aan stagebegeleiding. Er is intensief contact met de stagebegeleiders vanuit het bedrijf,

die op hun beurt advies krijgen over de manier waarop zij met een stagiaire kunnen omgaan. De een moet achter de broek worden gezeten, de ander moet juist met rust gelaten.

Docenten steken veel tijd in extra begeleiding op de werk-vloer en sturen tijdig bij als er iets misgaat. Vaak gaat het om aanpassingsproblemen, ondervindt Edwin Neger: 'Sommigen vertonen vluchtgedrag. In lunchpauzes verschuilen ze zich achter hun bureau. Als we hen erop wijzen dat het nodig is dat ze contact maken dan zijn ze daar meestal toe bereid, al kost het moeite.' Want hoe intensief de leerlingen ook worden voorbereid, het blijven mensen met een gebruiksaanwijzing, beseft Van der Staaij. 'Autisten zijn enthousiaste gemotiveerde doorzetters, trouw en altijd zoekend naar innovaties. Zij gaan zich niet te buiten aan uitspattingen. Een ideale werknemer, maar wat onhandig tijdens het praatje bij de koffieautomaat. Dat realiseren de meeste stageverleners zich ook. Meestal gaat het dan ook heel goed.'

'Door gebrek aan relativeringsvermogen blijft een onverwachte reactie van een collega lang hangen', schetst Edwin

**Hoe duidelijker en directer
je bent als docent, hoe beter het
contact met de leerling verloopt**

Neger, 'daaruit kunnen stress en conflicten ontstaan.' Van het arbeidsperspectief heeft Van der Staaij geen beeld, omdat leerlingen na het behalen van het diploma niet meer worden gevolgd. Wel kan hij melden dat jaarlijks meer dan een derde van de leerlingen doorstroomt naar het hbo en dat sommigen tijdens hun opleiding bijklussen of een ZZP-bedrijfje beginnen.

Een eigen bedrijf, dát is het ideaal van Dani, Kenneth en Otto Jan, die al van kleins af apparaten uit elkaar halen en weer in elkaar zetten. 'Leuk en moeilijk, hoort er allemaal bij,' zo ervaart Otto Jan de lessen, 'als het moeilijke je lukt, kan je het allemaal.' 'Het gaat hier gemakkelijker dan op mijn andere scholen,' vindt Dani, 'het wordt hier heel goed uitgelegd en ze houden rekening met je.' Unaniem roemen zij de sfeer in de structuurklas. Dani: 'Een leuke klas met allemaal nerds, die iets gemeen hebben. We houden allemaal van gamen.' Otto Jan en Kenneth roemen de duidelijke structuur en de warme sfeer. Kenneth: 'Ik kan met iedereen opschieten en ik word goed begeleid. Op mijn vorige school moest ik heel veel zelf uitzoeken.'

Otto Jan: 'Het is af en toe druk, maar sommigen zijn nu eenmaal zo. Dat hoort erbij.'

Ineke Westbroek is freelance journalist